עין משפט
נר מצוה

נט א ב ג מיי' פ"ו מהל' עירובין הל' ד סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' תח סעיף ג:

א ד מיי' פ"ב מהלכות עירובין הל' ט סמג עשין א טור ש"ע א"ח סי' שפב סעיף א:

לית דחש להא דר' עקיבא· דקיימא לן כדברי המיקל בעירוב כדפי' בקונט' ותחומין דרבנן כדפי' בפ' מי שהוציאוהו (לעיל דף מו.):

הדרן עלך כיצד מעברין

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, הניח את עירובו בעיר חריבה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ר"א אומר אחד שבת ואחד הניח מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה מיתיבי אמר להן ר"ע אי אתם מודים לי בנותן את עירובו במערה שאין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה, אמרו לו אימתי בזמן שאין בה דיורין הא באין בה דיורין מודו ליה מאי אין בה דיורין אינה ראויה לדירה תא שמע שבת בעיר אפי' היא גדולה כאנטיוכיא, במערה אפילו היא כמערת צדקיהו מלך יהודה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה קתני עיר-דומיא-דמערה, מה מערה חריבה אף עיר חריבה, ושבת אין אבל הניח לא, מני, אילימא רבי עקיבא מאי איריא חריבה, אפילו ישיבה נמי אלא לאו רבנן וטעמא דשבת אין אבל הניח לא? לא תימא עיר דומיא דמערה אלא אימא מערה דומיא דעיר מה עיר ישיבה אף מערה ישיבה ורבי עקיבא היא דאמר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ובשבת מודי, והא כמערת צדקיהו קתני? כמערת צדקיהו ולא כמערת צדקיהו: כמערת צדקיהו גדולה, ולא כמערת צדקיהו דאילו התם חריבה והכא ישיבה. מר יהודה אשכחינהו לבני מברכתא דקא מותבי עירובייהו בבי כנישתא דבי אגובר אמר להו גוו ביה טפי כי היכי דלישתרי לכו טפי אמר ליה רבא *פלגאה בעירובין לית דחש להא דרבי עקיבא:

הדרן עלך כיצד מעברין

הדר עם העכו"ם בחצר או עם *מי שאינו מודה בעירוב הרי זה אוסר עליו *ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה אמר ר"ג מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים ואמר לנו אבא מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם רבי יהודה אומר בלשון אחר מהרו ועשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם:

גמ'

גמ' בעיר חריבה· מדיוריה אבל מחיצותיה קיימות סביב לה: **לרבנן מהלך את כולה**· דהא שבת באויר מחיצות והוא הדין לר"ע והא דנקט רבנן משום "המניח עירובו" דבעי למיתני חילוק בין חריבה לישיבה, ולר"ע אפי' בישיבה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים: **הניח עירובו בעיר חריבה כו'**· דכי אמור רבנן כל העיר לו כד' אמות במיושבת כדתנן בהדיא אימתי בזמן שאין בה דיורין אלמא בחריבה מודו: ה"ג הא באין בה דיורין מודין ליה: **אינה ראויה לדירה**· שנפלו מחיצותיה: **מערת צדקיהו**· גדולה היתה והיא שילא בה צדקיהו לילה מירושלים לברוח מפני הכשדים כדכתיב בירמיה (נב) ותבקע העיר וגו': **אף עיר חריבה**· ועל כרחך חריבה מדיורין ולא מחומה דאי מחומה לא הוי תני "מהלך את כולה" כיון דלא שבת באויר מחילות (וה"ה ר' עקיבא), ואע"ג דיש (א) חומה קתני "שבת" ולא קתני "הניח": **מני**· הא דלא תני הניח: **אי נימא ר"ע**· דלית ליה בהניח מהלך את כולה אמאי תנא עיר דומיא דמערה למימר דבחריבה קאי: **אפי' ישיבה נמי**· "הניח" לר"ע לא והא ליכא למימר דהא דנקט חריבה משום שבת נקט למימר אע"ג דהיא חריבה היכא דשבת מהלך את כולה הא מאי איריא עיר אפילו תל, ונקע, וקמה קורה ושיבולין מקיפות אותה אמרן בפרקין קמא (דף טו.) מהלך את כולה: **אלא לאו רבנן**· ושמע מינה בחריבה מודו דהא על כרחך הא דנקט חריבה משום שיורא דשייר ולא תנא הניח נקט לה: **אף מערה ישיבה**· ולאשמעינן דאפ"ה שבת אין הניח לא כר"ע: **והא כמערה צדקיהו קתני**· (ואין שם) דיורין [דרין] דהא של מלך היתה ת"ב השתא לית בה דיורין: **בבי כנישתא דבי אגובר**· בית הכנסת גדול היה וכולו מובלע באלפים של תחום מברכתא והם לא היו חוששין להוליך העירוב עד סופו והניחו שם דסבירא להו כרבנן דכיון דמונח באויר מחילות מהלכין את כולו וחוצה לו אלפים: **גוו ביה טפי**· העמיקו עוד להעמיד העירוב עד סופו והניחו שם: **כי היכי דלישתרו לכו טפי**· דהא ממקום העירוב בעיתו למדוד: **פלגאה**· חולק על חכמים אתה: **בעירובין ליכא דחש להא דרבי עקיבא**· דקי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב:

הדרן עלך כיצד מעברין

הדר· ר' אליעזר בן יעקב אומר עד שיהו ב' ישראלים אוסרים כו'· משמע דאתרוייהו קאי ר"א בן יעקב אעכו"ס ואכותי ובגמ' מפרש דטעמא דראב"י דכיון דעכו"ס חשוד אשפיכות דמים בהדי דשכיחי דדיירי גזרו בהו רבנן שמא ילמד ממעשיו כו' וא"ת והרי כותים דלא חשידי אשפיכות דמים ולא ארביעה כדמוכח פ"ק דמס' ע"ג (דף טו:) שמעמידין בהמה בפונדקאות של כותים ומתיחדין עמהם א"כ שכיחי דדיירי ונגזור בהד ואין לומר דר"א בן יעקב סבר דכותים גרי אריות הן וחשידי דהא אפילו למ"ד גרי אריות הן לא חשידי מדפריך התם בע"ז עלה מברייתא דאסרו למכור בהמה דקה לכותים ורוצה להוכיח מתוך כך דטעמא משום דאתי לזבוני לעכו"ס ולא משום דחשידי ואמאי דלמא בכותים גרי אריות או גרי אמת הן פליגי ואומר ר"י דעיקר תקנה משום עכו"ס איתקן שמא ילמד ממעשיו ולא משום צדוקי וכותי ואגב שאסרו בעכו"ס אסרו נמי בכותי וכיון שלא נאסר אלא ע"י עכו"ס לא החמיר בהן יותר מן העכו"ס:

אמר רבן גמליאל מעשה בצדוקי א' כו'· קסבר צדוקי אינו כעכו"ס כדמפרש בגמ' ופי' בקונטרס אבל בכותי מודה דהרי הוא כעכו"ס משום דגרי אריות הן ואע"ג דת"ק דאסר כותי הייט רבי מאיר כדאמר בגמ' ושמעינן ליה דקסבר גרי אמת הן בפרק ד' וה' (ב"ק דף לח:) ואפ"ה אכר בכותי מ"מ הוצרך בקונטרס לפרש טעמא דר"ג משום גרי אריות דת"ק ניחא דלא מפליג בין צדוקי לכותי ואסר צדוקי אע"ג דישראל גמור הוא וה"ה בכותי אבל לר"ג דמפליג בין צדוקי לכותי ע"כ צריך לומר משום דצדוקי ישראל גמור הוא וכותי עו"ג גמור דגרי אריות הן ומיהו קשיא לר"י דמשמע בהדיא בפ"ק דגיטין (דף י·) דר"ג סבר ליה דכותים גרי אמת הן דמכשיר גט ששני עדיו כותים ואמר נמי בפ"ק דחולין (דף ה:) דר"ג ובית דינו נמנו אשחיטת כותים ואסרוה ומפרש התם טעמא משום דסבירא להו כר"מ דגזר על יינם לפי שנמצא להם דמות יונה וחיש למיעוט ש"מ דגרי אמת הן דאי גרי אריות הן לא היה צריך למיגזר עליהן ומאליהן קמיתסרי ובקונטרס פירש דההיא רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא אבל תימה דבכל מקום רגיל לקרותו או רבן גמליאל בר רבי או רבן גמליאל בנו של ר"י הנשיא ועוד דלא יתכן דר"מ דהוה קודם רבן גמליאל בר רבי גזר על יינם דרבנן ושבק שחיטה דאורייתא שהוצרך ר"ג ב"ר לגזור עליה ועוד דאין סברא כלל דאם גזר על יינם משום יין נסך שתהא שחיטתם מותרת כיון שנחשבו כמומרי' לעכו"ס דהא אמרינן בפ"ק דחולין (דף ה.) מומר לעכו"ס אסור לקבול

הדר עם העכו"ס או עם מי שאינו מודה בעירוב. כותי כדאמר בפרק בכל מערבין (דף נח:): **אוסר עליו**· לטלטל מביתו לחצר עד שיסכור הימנו רשות שיש לו בחצר: **עד שיהו ב' ישראלים**· דדרין בב' בתים ואוסרין זה על זה וצריך לערב ביניהן, העכו"ס אוסר עליהן אבל על היחיד אינו אוסר ובגמרא מפרש טעמא: **מעשה בצדוקי אחד**· קסבר ר"ג צדוקי אינו כעכו"ס ולא דמי לכותי דגרי אריות הן ואינם גרים גמורים אבל צדוקי ישראל הוא והפך למינות ואינו מודה בתורה שבעל פה, כיון דישראל הוא יכול לבטל רשותו בלא שום שכירות:

מעשה בצדוקי שהיה דר עמנו במבוי· *וביטלנו רשותו: **ואמר לנו אבא מהרו והוציאו כליכם למבוי**· והחזיקו בו כיון דקדש היום מיד כדי שלא יחזור בו: **עד שלא יוציא**· כליו תחלה ויחזור ויחזיק ברשותו ויאסור עליכם וש"מ דאינו כעכו"ס דאי אגירו מיניה היכי מצי למהדר אע"ג דמפיק לא אסר דהא נקיט דמי: **מהרו ועשו צרכיכם במבוי**· מבעוד יום דבשבת לא מהני לכו האי ביטול שמא יוציא ויאסור עליכם דקסבר רבי יהודה אע"ג דהחזיקו בני מבוי במבוי תחילה מצי לאהדורי ביה:

גמרא

[נ"א וביטל לנו]

מסורת
הש"ם

רש"ל ורש"א מ"ז

◆◆◆

הגהות
הב"ח

(א) רש"י ד"ה אף העיר וכו' ואע"ג דיש לה חומה:

בס"י אית' שאין בה דיורין דהא

[בקידושין נח. קרי רבה על מר יהודה פלגאה פרש"י קנטר רגיל לחלוק על חביריו]

[לעיל נח:]

[במשנה שבמשניות גרס דברי ר"מ]

יש-או-אין מחוצה לה אלפיים

	רבנן		ר"ע
	[illegible]	[illegible]	
עיר חריבה:			
שבת			
מניח			
מיושבת:			
שבת			
מניח			

נושא/מבנה

◇ מה שמואל ור"א - שבת או הניח עירוב בעיר חריבה אין מודין האלפיים אמה

△ קושיא על ר"א ולא חילק בין שבת להניח - בשניהם יש לו אלפיים אמה גם מחוצה לה

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר שמואל שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה והנותן עירובו בעיר החריבה אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה. רבי (אליעזר) [אלעזר] אומר בין השובת בין הנותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. ואקשינן לר' אליעזר תנן אמר להן ר' עקיבא אין אתם מודים לי בנותן את עירובו כו' וחריבה לית בה דיורין (ובחוצה) [ובחריבה] מיהת מודו ליה לר' עקיבא שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה. והיאך א"ר אליעזר בין שובת בין נותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. ופריק לא תימא שאין בה דיורין שהיא חריבה אלא אימא שאינה ראויה לדירה נותן לה ממקום עירובו אלפים אמה והחריבה ראויה לדירה היא. ת"ש שבת בעיר גדולה ואפי' היא כאנטוכיא במערה ואפי' כמערת צדקיהו מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכו' ואקשינן טעמא דשבת הא נותן לא והיאך אמר ר' אליעזר לא שנא שובת ולא שנא נותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. ופריק לא תימא עיר חריבה דומיא דמערה אלא אימא מערה ישיבה דומיא דעיר ור' עקיבא היא דאמר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה ובשובת מודה שמהלך את כולה וחוצה לה אלפים: מר יהודה אשכח לבני מברכתא דהוו מותבי עירובא בכנישתא דאבי גבר. אמר להו נמי אחיתו ליה כלומר הכניסוהו כלפי התחום כי היכי דנשתרו לכו טפי בתחומא כר' עקיבא דאמר אין נותן לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. אמר רבא לרב יהודה פלגאה. פי' בעל מחלוקת לית דחש לה לדר' עקיבא אלא בי כנישתא כולה דלהון היא ומחוץ לכנישתא משחינן להו תחומא דאמר מר הלכה כדברי המקיל בעירובין:

הדרן עלך פרק כיצד מעברין

פרק ו הדר עם הנכרי בחצר הרי זה אוסר עליו. ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שנים ישראלים כו'.